

Vallekilde, d.4de Januar 1913 [d.4.de Januar 1914]
[Skardsbåden kæntrede 23.12.1913]

Kære Sanne!

Tak for brevet med ”Tjaldur”, det kom jo lige til jul, og I havde det, Gud ske lov, godt allesammen, det gør godt at høre, at der ikke er sygdom og anden modgang, noget er der altid i vejen for os mennesker i det daglige, men det jævner sig igen.

Der er vel også nogen af Simons slægt mellem de omkomne i Skardsbåden, det blev en sørgelig jul for de enker og børn, men sådan er jo livet på Færøerne, havet både ernærer og ødelægger. Det er strængt at leve deroppe mange gange. Jeg har set i bladene at der er sat en indsamling i gang til hjælp for enker og børn deroppe og det er godt og glædeligt, at der er nogen, der vil hjælpe, men menneskeliv kan ikke købes tilbage.

Jeg håber, Du fik kassen jeg sendte, kære Sanne, æblerne var vel ikke rådne, da de kom derop; hvad synes Du om min erga? Jeg havde nu ikke så stor lyst til at komme på ”pænt”, men Povl Hansen vilde så gerne have det, og så kunde jeg ikke sige nej. Jeg har en hilsen til Simon, Dig og Rasmus fra Mathilde Madsen, jeg var nede og besøgte hende Søndagen mellem jul og nytår. Hun lå i sengen og det gør hun nu for det meste, hendes liv er trist, høre kan hun næsten ikke; og hun var dog sådan et dygtigt og energisk menneske, men alt er nu taget fra hende, måske det er så langt til enden. En broder til hende var der i besøg, han sagde, at han havde været på Askov sammen med Simon og Rasmus og kendte dem godt fra den tid. Han er ingeniør og vistnok meget dygtig, han har særlig med telegrafvæsenet at gøre; han har nylig været i Berlin på statens regning, og nu skulde han til London. Han hedder Søren Madsen og er en rigtig solid vestjyde. Han kendte også godt Olaus Jakobsen, de har arbejdet sammen i Odense. Han sagde, at han kunde have stor lyst til at tilbringe en ferie oppe på Færøerne, jeg sagde til ham, at det syntes jeg, han skulde gøre. Jeg blev dernede om natten og lå i en dejlig blød seng og fik kaffe på sengen, og om eftermiddagen kørte de mig herop igen, og de bad mig komme snart igen, men det bliver nu ikke førend dagene længes, om Mathilde skal leve så længe, og jeg ved jo heller ikke, hvor længe jeg selv skal være her til huse. Vi ved ikke i dag, hvad der skal hænde os i morgen.

Jeg er trang om hjertet i denne tid, jeg fik så triste efterretninger fra Amerika, det kom så uventet. Andreas lå på hospitalet, han blev indlagt for en byld i halsen, der skulde popereres, og det gik godt, men så fik han et dårligt ben, lægen sagde, det var blodprop, og der var ikke andet råd, end at benet måtte sættes af, og da Marie skrev var det tre uger siden at benet var amputeret, og det lod til at han kom sig, men de vidste ikke, om han kom hjem til jul. Det er strængt for ham og for Thrine, hun forvinder det ikke. Nu må de opgive deres lille hjem, og hvordan nu fremtiden skal blive for Andreas, er skjult for os. Han er ikke ung mere, han er fyldt 48, hans vej gennem livet har været trang, det har ikke været dans på roser. Thrine var hos Marie, den gang brevet var skrevet. Jeg har ikke kunnet tænke på andet, siden jeg fik brevet, det tænker jeg nok Du kan forstå, kære Sanne. Jeg ved nok, at det samme er overgået Din mand, men han var yngre og havde mod og lyst til at tage fat. For Thrine er det forfærdelig tungt, det ved jeg. Selv har jeg det ellers godt, jeg er glad ved, at jeg kan udrette lidt, ellers blev livet så trist at leve; og jeg må være glad ved, at jeg har et hjem på mine gamle dage, hvad skulde jeg gøre, hvis jeg ikke var her, så var fattiggården min lod, jeg har ingen at ty til, men Vorherre har sørget for mig og ladet mig havne hos gode mennesker, og det kan jeg aldrig være taknemmelig nok for.

Og så vil jeg ønske, kære Sanne, at Du og alle Dine må få et godt og glædeligt nytår! Hils Simon og alle de kære børn mange gange. Hvis Du ser Marie Dahl, så hils hende fra mig og sig hende tak for brevet; jeg får nok ikke tid at skrive til hende denne gang.

Og så de kærligste hilsener til Dig, kære Sanne, fra Din gamle
Bette faster.

Vallekilde, d.31de Januar 1914

Kære Sanne!

Tak for brevet! Ligeledes skal Du have tak for fartplanen, jeg savne det så meget, når jeg ingen har, så det var godt, Du kom i tanker om at sende mig en.

Nu længes dagene, men her kan vi ikke sige, at vinteren strænges; der var frost en overgang men ikke ret megen sne, og nu har vi tøjvej med regn og sjask, men heller det end frost og kulde. Jeg siger, som moder plejede at sige: "best er, tå ið steinirin er Tøvur". Jeg skal nok bringe Mathilde hilsen fra Eder, når jeg engang kommer derned igen, men det bliver ikke føren hen ad foråret, når vejret og føret bliver bedre. Det er et trist for hende, men hun har nu vist gjort sig fortrolig med den tanke, at det bærer mod døden, og at hun ikke vil genvinde sit helbred. Ventede hun at komme sig, vilde hun tage på sanatorium men det er vist håbløst. Thurid skrev, at der var skarlagensfeber i Thorshavn, nu optræder den vel ikke så ondartet som for 40 år siden, da den første gang viste sig oppe på Færøerne. Jeg vil håbe, Dine børn er gået fri, det er en kedelig sygdom, da afspærringen varer så længe. Det er trist for alle de stakkels enker og faderløse børn deroppe, men der bliver vel gjort, hvad der kan gøres for at lindre den timelige nød. Hilmar Hentze har sat en indsamling i gang her i kredsen, og nogen hundrede kroner, tror jeg nok, der er kommet ind. Der står i bladene her, at provst Pedersen skal holde foredrag i Holbæk på Onsdag til fordel for indsamlingen, måske jeg tager derud. I København skal der være koncert, har jeg hørt, og kgl. skuespiller Jerndorf skal synge med flere andre, som jeg nu ikke kan huske navnene på. Så der kommer nok en del penge ind, og det er godt, at den værste nød kan afhjælpes.

Det var trist med Maries Johan, jeg vil håbe, det er gået godt, og hun får lov til at beholde ham; det er jo altid et spørgsmål om liv og død, når en sådan operation skal foratages. Gud give, livet må have sejret. Hils Marie mange gange og sig til hende, at jeg tænker hele tiden på hende og føler med hende.

d.1ste Februar. Så langt kom jeg i går aftes, og i dag har Maries Jakob været her, så tiden er gået; han er en dejlig dreng. Han var til elsamen i går og bestod udmærket, og på Tirsdag rejser han hjem; herude var han kun nogen timer, han kom med middagstoget, og rejste igen i aften. Jeg var glad, jeg fik ham at se, men tiden var alt for kort, men han skulde jo ind igen for at gøre sig færdig til rejsen. Jeg ventede, at Hjalmar var kommen med, men han syntes ikke, han havde tid, han kommer måske en gang, inden han rejser hjem. I dag har der været menighedsmøde, men jeg var ikke med, da jeg var sammen med Jakob, og jeg syntes endda det var så lidt jeg fik talt med ham, men måske jeg ser ham igen til sommer. Der har nylig været et møde på Askov højskole, hvor udsendinge fra valgmenighederne skulde forhandle om forholdet til Morten Larsen og valgmenighedens i Holstebro udtrædelse af folkekirken, og det vilde pastor Wulff berette om i dag, men nu fik jeg det ikke at høre. Der kommer vel nok noget om det i skolebladet.

Nu kan Jakob fortælle Dig hvordan jeg har det, når han kommer hjem. De to Færinger og jeg fulgte ham til stationen, og det var alt det, jeg kunde tåle; jeg har ikke så let ved at løbe til Hørve nu som i gamle dage.

Jeg håber, det står vel til hjemme hos Eder, og det går godt med skolen, men nu begynder de måske snart at få "udvé", nu er det snart ved tiden, at de skal på havet, det skal vel de fleste af dem i har på skolen. Hils nu Din mand og alle Dine søde børn, og hils hjemme "á Húsum" og Din broder Kristian, når Du ser ham og sig ham tak for brevet, jeg skal nok skrive en gang senere. Og så ønsker jeg Dig alt godt, kære Sanne! Gud være med Dig! De kærligste hilsener fra Din Bette faster

Hvis Du møder Sigge í Mortanstovu på Din vej, vil Du så hilse hende fra mig og sige hende tak for brevet, jeg skal nok skrive en gang senere. Nu er det sløjt med gamle Bentsen, han kan næsten slet ingen ting huske, og han kan ikke tåle, der kommer nogen ind til ham.

d. 2den Februar I går var Jakob herude et lille besøg, han er et dejligt menneske. I dag er der det yndigste forårsvejr, så det lader til, han får godt vejr til rejsen hjem.

Frimærkerne er for fartplanen.

Vallekilde, d.28de Februar 1914

Kære Sanne!

Tak for brevet! Jeg er altid glad, når jeg hører, at I er raske og har det godt; der kan tit være noget i vejen, hvor der er en flok børn. Det er glædeligt, at det er gået godt med Maries Johan, nu må han så være kommen hjem fra hospitalet, og nu gælder det om at være forsigtig, men det passer hans moder nok. Jakob er nu hjemme igen foreløbig, men han skal jo afsted igen; jeg kunde så godt lide ham, jeg synes, han er en dejlig dreng. Jeg glæder mig over at se den unge slægt vokse op, det er jo dem, der skal afløse Eder, der nu står i manddomsgærningen.

Ikke har jeg mere hørt noget fra Amerika, jeg længes nu meget efter at høre. Gud give, det må gå så nogenledes godt for dem, de er altid i mine tanker. I morgen skal der være menighedsmøde, så træffer jeg nok Maren, Helge Bentsens kone, hun er søster til sygeplejersken, og så skal jeg spørge hende om adressen; er hun ikke til menighedsmøde, kan jeg måske få adressen hos Dagny Bentsen. Du kan ikke gøre Dig nogen forestilling om hvor affældig Bentsen er; jeg ser somme tider Dagny gå med ham nede i højskolens have, der er så vemodigt et se ham så helt sammensunken, og det må ikke være let for Dagny at være om ham både nat og dag. Han vil ikke have andre end hende, og somme tider kender han hende ikke engang, en dag spurgte han hende, hvad hun hed. Der er dog mange, der kan være raske i hans alder, jeg tænker på Din fader, han går i sit otteoghalvfjerdsindstyvende år, og Bentsen fylder først femoghalvfjerds d. 9ende Marts. Men alle de søskende er bleven tidlig gamle,. Jeg var så i Holbæk til det møde, der blev holdt derude til indtægt for de forulykkedes efterladte på Færøerne. Provst Petersen talte om Færøerne og viste lysbilleder deroppefra, og det lod til at folk var interesserede, der var mange mennesker, og nogen penge kom der også ind. Der er ikke samlet så lidt ind i det hele, jeg så i et blad, at der var indkommet over 29,000 kroner, og den gang var indsamlingen ikke sluttet, så det kommer måske op til 30,000, foruden hvad der er indsamlet på på Færøerne, det kan blive en god hjælp. Jeg var naturligvis henne hos Thomas Hansens, Eva har det så nogenlunde, hun er oppe hver dag, undtagen den dag, hun bliver tappet, og det bliver hun gerne hver tredje uge og somme tider hver fjortende dag, det trætter hende meget. De tre Færinger, der er her på skolen, var med derude og Hilmar Hentze og Nina Johannesen var der også og en fra Frodum på Sand, der er gift med en gårdmand i Odsherred, så der var ikke så få Færinger samlet. Vejret var så dejligt den dag, ellers vilde jeg ikke være taget derud. I dag har vi haft rigtig sommervejr, sole har skinnet så dejligt, og det har været meget bedre ude ind inde. Vi har ingen nævneværdig vinter haft her i år, bare vi nu må blive fri for frost og sne, der kan jo godt blive vinter i Marts og selv i April, men det beder jeg, vi må slippe for. Hvorledes mon det bliver for Eder til sommer, har I fået nogen indmeldelser, jeg vil ønske, I må få nogen gode piger, som I kan være glade ved.

Hils nu Simon, kære Sanne, og alle Dine søde børn, og alle de andre, når Du ser dem. Hvad bestiller Kristian, er han i Vågsbotn, kommer han somme tider ud til Eder, hils ham, når Du ser ham. Og lev så vel, kære Sanne, og Gud i vold!

De kærligste hilsener til Dig fra Din

Bette faster.

2/3-14 Kære Sanne! Jeg traf ikke Marie i går, så endnu er det ikke lykkedes mig at få adressen. Jeg var oppe i dag og vilde spurgt Dagny, men døren var låst, så jeg ikke kunde komme ind. Så snart jeg får den opspurgt, skal jeg sende Dig den.

Mange hilsener fra

Bette faster.

Vallekilde, d.29de Marts 1914

Kære Sanne!

Tak for brevet, nu må jeg skynde mig at få skrevet lidt i aften, for i morgen skal brevet jo sendes. I [dag] har der være gymnastikopvisning, og det er altid en urolig dag. I morgen slutterskolen, og rejser til hver sit hjørne. Aksen Mouritsen skal til Roskilde og arbejde og Joen Jakob til Asnæs, så han bliver her i nærheden. Jeg håber, I er bleven fri for skarlagensfeberen, kære Sanne, det er en slem gæst at have til huse, og hvis den nu kom til Eder, vilde I være udelukkede fra at have skole i sommer. Men jeg vil håbe, den slemme sygdom snart må have udraset derovre.

Det er jo lidt tidligt at sende Dig fødselsdagshilsen, men da der, efter havd jeg ser på fartplanen, ikke nogen fart førend længere hen, så heller får en hilsen før end efter årsdagen. Jeg ønsker Dig så lykke og alt godt i det år, som kommer! Jeg fik lyst til at sende Dig dette billede af Bentsen, synes Du ikke, det er godt, han har jo været mand i sin tid. Han er for tiden inde på St.Josephs hospital; han var bleven så dårlig af sin gamle iskias, at han ikke kunde få nattero, også var han naturligvis også syg og elendig om dagen, og det var strængt for Dagny, som skulde være om ham både nat og dag. Det er omtrent 14 dage siden han rejste derind, og jeg hørte i går, at han har det bedre, han sover om natten og kan sidde oppe om dagen. Dagny er i København og bor hos sin tante derinde, hendes kæreste har fået eksamen og er nu også i København, så det er jo fornøjeligt for hende.

Valborg er sygeplejerske på det ny Bispebjerg hospital, så hende kan hun også se af og og til. For mig er det så underligt, at alle Bentsens for øjeblikket er borte fra Vallekilde; da jeg kom her for omtrent 26 år siden, var der liv og lystighed hos Bentsen med hele den store børneflokk, og nu er de borte allesammen. Jeg savner Hanne, hun var altid så god ved mig. Nu har jeg endelig fået Johanne Pedersens adresse, det er, Hjørring Sygehus, Hjørring.

Ikke har jeg hørt fra Amerika senere, jeg længes efter at høre, hvordan det går Andreas, og hvordan de alle har det; jeg håber da, at jeg snart hører fra dem. Gud ved, hvad det så bliver, jeg hører, det står alt i hans hånd, og vi må håbe, han leder alt til det bedste.

Nu kommer vi så ind i April måned med alt roderiet, men jeg har ikke videre med det at gøre, jeg er nu for gammel til at kunne være med til det ret meget, men jeg vil jo gerne gøre, hvad jeg kan efter ringe ævne. Du skal jo også have Dit hus ordnet til sommer, har Du en god pige til at hjælpe, Else kan snart være Dig til hjælp; hun bliver jo 12 år til sommer, ikke sandt? Hvordan har Kristian og hans kone det og deres små piger, arbejder Kristian i Vågsbotn, nu er der måske ikke mere ved hvalfangerstationen. Hils Kristian, når Du ser ham og ligeledes Zakarias og Din fader, han går vel, som han plejer i sin vante gærning.

Nu skal der vel snart begyndes på havneanlægget, så bliver der travlhed i "Havn". Hilmar Hentze viste mig en tegning, som hans svigerfader havde sendt ham den så storslået ud; hans svigerfader har været folketingsmand, og det var nok en tegning over havneanlægget, der har været omdelt i folketinget.

Nu slutter jeg for i aften, kære Sanne, det er sent. Hils nu Din mand og de kære børn mange gange. Lev vel, og Gud i vold!

Mange kærlige hilsener fra Din gamle

Bette faster.

Vallekilde, d.30te April 1914

Kære Sanne!

Tak for brevet. Nu må jeg se at få skrevet lidt i aften, i morgen skal jo brevet sendes for at komme med på Lørdag. Hvordan mon I nu har det til sommer, jeg tænker meget på Eder, hvor mange piger mon I får? Det er slet ikke rart at sætte tid og kræfter ind på et arbejde, når der kun ses så lidt frugter; men måske det bliver en god sommer for Eder, jeg vil håbe det bedste. Jeg vil ønske, at det må lykkes Dig at få plantet noget, og godt var det, om I også kunde dyrke nogen grøntsager, det er godt at have i husholdningen, men Du kan jo ikke overkomme det altsammen, og Simon har vel ikke så megen tid; han skal jo passe sit. Det er trist at skarlagensfeberen bliver ved med at brede sig, folk er vel heller ikke så forsigtige, som de burde være, den er jo meget smitsom og kan let bringes hus imellem, når ikke den strængeste forsigtighed iagttages.

Nu er Bentsen meget dårlig, og hans venner ønsker ikke andet for ham, end at han må snart få lov at slippe. Jeg skrev nok til Dig, at han var kommen ind på St. Josephs hospital, men der er ikke noget at gøre, det er alderdomssvaghed, og for den gives der ingen hjælp. Ivar var inde for at hente ham og hjælpe Dagny. Det er stadig sådan, at han ingen vil have hos sig uden Dagny og hun kan umulig holde det ud i længden; han må hjælpes til alt som et lille barn, og han er jo en svær mand.

Sygeplejersken har hjulpet lidt, men hun kan ikke være der til stadighed, nu har jeg hørt, at Johanne Pedersen skal komme og være der for at hjælpe Dagny og det trænges der til. Det er hende der var på Færøerne, hun er jo søster til Helges kone. Gudmund er flyttet hertil, han bor foreløbig i Hans Smiths hus. Han vil nu blive boende her og sælge sit hus i Askov. Der bliver arbejde nok for ham, da der er opført et stort elektricitetsværk i Svinninge, der forsyner hele Odsherred med elektricitet. Dagny er glad ved, at Gudmund er flyttet hertil, hun er så ene her. Ja, nu er Eva sluppen "hjem", hun døde stille og roligt natten til Palmesøndag, der var ingen døds kamp, hun sov stille hen. Hun blev begravet her på valgmenighedens kirkegård Langfredag; det var hendes ønske at hvile her, hun elskede kirken og menigheden, det var hendes sorg, at hun i de senere år, da sygdommen var så stræng ved hende, ikke kunde komme her. Nu hviler de to søskendebørn fra Færøerne her på kirkegården, den tredje Færing der kommer til at hvile her, bliver nok mig. Jeg vil også helst hvile mine trætte ben her. Thomas Hansens to døtre bliver nu hjemme hos ham; Sigrid er 19 år og Else 17, de er så flinke begge to. Else har tjent hos en præst i Holbæk i vinter, men hun kommer hjem til Maj. Den ældste dreng er konfirmeret og er på værkstedet hos sin fader, der er kun to drenge ukonfirmerede.

Jeg har for nylig haft brev fra Hans. og jeg skal hilse fra ham, brevet var skrevet fra en havn i Ungarn, hvortil de var komne med en ladning ris fra Bagindien, men jeg ved ikke, hvor de så skal hen. Fra Amerika har jeg ikke hørt noget, jeg længes meget efter at høre. Jeg har været en lille rejse i København, jeg var derinde for at hjælpe Gudrun Mørch lidt med børnene; hun skulde rejse til Jylland med hele flokken, og så skulde hun opholde sig et par dage i København, og jeg rejste derind for at være hende til lidt hjælp. Hun boede på højskolehjemmet Nørrevoldgade, og der tjente ikke mindre end fem færøske piger, den ene var rigtig nok en kone, det var Joen Jakobsens enke, hendes søster, der var her i fjor, tjener der, og så havde hun taget plads der, mens hun er hernede. Så var der to der var døtre af "Lene á Bø" i Kalbak, og en der var datter af Sanne á Køg. Jeg så dem alle og talte med dem derinde. De lod til at være helt godt fornøjede.

Du må hilse Else, kære Sanne, og sige hende tak for brevet, jeg når ikke at få skrevet til hende denne gang, men hun skal snart få brev. Hils alle derhjemme, Dine børn og Simon mange gange. Lev så vel, og Gud i vold, kære Sanne!

De kærligste hilsener til Dig fra Din gamle
Bette faster.

En kirsebærblomst.

Kære Sanne!

Du får kun et par ord i aften sammen med Thurids brev. Jeg sender Dig et blad, hvori der står lidt om Bentsen. Hvis I har højskolebladet, står der nok mere udførligt. Jeg har ikke set højskolebladet endnu, det varer altid så længe, inden jeg får det af Magda. Jeg kan sige, at Bentsen fik en fyrstelig begravelse, og det havde han fortjent, han var en høvding i sit folk. Jeg skal hilse Dig fra Dagny, hun kaldte på mig en dag, jeg gik der forbi. Hun og Signe vaskede storvask for sidste gang i det gamle hjem. Dagny rejser til Norge i besøg sidste i denne måned, og Signe rejser til en af sine brødre eller til Asta. Hun søger sig noget arbejde herhjemme, hun vil helst blive i Danmark og ikke rejse igen til Amerika. Jeg kan hilse Dig fra Hans, han har besøgt mig for nylig. Fra Amerika har jeg ikke hørt noget, jeg længes nu meget efter at høre.

Lev vel, kære Sanne!

Mange kærlige hilsener til Simon, børnene og Dig fra Din

Bette faster.

Vallekilde, d.19de Juli 1914

Kære Sanne!

Tak for brevet, jeg glæder mig over, at I har det godt. Du får ikke noget langt brev i aften, der har været elevmøde i dag, og en del gamle venner har jeg talt med. De fleste, der nu kommer, er fra de senere år, så dem kender jeg ikke så mange af. Jeg har lige været og fulgt Thomas Hansen lidt på vej, hen har været her i dag; han kommer ikke så sjældent nu, siden han fik graven på kirkegården at se til. Det var morsomt, at Du kunde være med på Vagø, havde I så eleverne med, de kunde vel ikke godt være alene hjemme og holde hus. Det er trist med Din svigerinde, at hun bliver ved med at være så skrøbelig, mon hun slet ikke kan komme sig. Her har nylig en Færing været i besøg, Elieser Mortensen, Sunnevas svoger, hans kæreste er her på skolen i sommer.

Nu står Bentsens hus tomt, det er så vemodigt for mig, når den ene efter den anden af de gamle drager ud på den store rejse. jeg vilde også gerne rejse men "ikki stingst høvur í jórd, fyrr en Gud vil". Jeg må være her så længe, til min tid kommer.

Nu kommer snart "Ólavssøku" sværmen, har de fuldt hus "uppi á Húsum" endnu som i gamle dage, da måtte vi ligge "í ulla posa á lítla lofti". Men den gang syntes vi, det var morsomt. Det var morsomt, at Marie har kaldt sin datter Herborg, sådan hed jo bondedatteren i Husevig, der blev gift med Hejna Hovreka, og de hører til vore forfædre. Et sådant navn er der mening i at sit banrn med. Det er længe siden jeg har hørt fra Marie, jeg håber hun har det godt. Nu er det ikke så længe, til Jakob skal rejse, Gud give så, det må gå ham godt ude i det fremmede. Nu vil jeg ønske, det må gå godt for Hjalmar, og han må kunne klare sig, han er måske ikke godt skikket til at være forretningsmand, det ligger ikke til slægten.

Det er sandt, det er noget, der ligger mig på sinde, som jeg må skrive lidt om. Jeg læste i højskolebladet, underskrevet S.P., at Færinger tænkte på at holde mindefest for freden i Kiel, måske den mest ulykkelige fred Danmark har slutte; så længe Færøerne følges med Danmark, kan de ikke holde fest for freden i Kiel. For Norges vedkommende blev det, som var tænkt ondt, vendt til det gode. Normændene har så vidt mig bekendt ikke holdt mindefest for Kielerfreden, men derimod for den fri forfatning, som den danske prins, de valgte til konge, hjalp dem til at få, og nu 100 år efter takker Normændene ham for den hjælp, han ydede dem, da det så sort ud for Norge. Jeg håber ikke, det bliver til noget med den fest, kære Sanne, I kan ligefrem ikke være det bekendt. Nå, det var nu noget, som jeg ikke behøvede at blande mig i, men når noget "brænder på" som Skrædder Jens Pedersen siger, så må det ud. Jeg tænker dette er noget, der stammer fra Kirkebø, og der skulde I ikke følge dem.

Ja, nu har jeg skrevet noget, som jeg i grunden ikke havde tænkt på at skrive, men det kom så at jeg ikke kunde lade være.

Hild Simon og alle børnene, og hjemme á Húsum, når Du kommer der.

Lev vel, og Gud i vold!

Mange kærlige hilsener fra Din

Bette fæster.

Vallekilde, d. 11te Septbr. 1914

Kære Sanne!

Tak for Dit kære brev, jeg bliver altid glad, når Du kan få tid at skrive lidt til mig. Der belv sagt, at "Tjaldur" ikke skulde derop igen, men det passede heldigvis ikke, bare det nu må lykkes for den at gå fri af helvedesminerne i Nordsøen, jeg kan ikke kalde dem anderledes, det er helvedes værk, der bliver øvet i denne tid, og det værste er, synes jeg, at det bliver øvet i Guds navn og med påkaldelse af ham. Jeg glæder mig over, at I får så mange elever til vinter, og jeg ønsker for Eder, at I må få en god vinter og velsignelse til arbejdet.

Her øver krigen sin indflydelse også på højskolearbejdet, der bliver vist ikke så lidt mindre med elevantallet, end det plejer at være. En del er indkaldt til soldatertjenesten, og en del kan ikke undværes hjemmefra på grund af indkaldelserne. Der bliver vist en del af de små skoler, der kommer til at lukke til vinter. Her på skolen plejer der at være delingsførerkursus i Oktober, men det er aflyst i år af mangel på tilslutnings; de fleste af dem, der skulde været med, er indkaldte. Vi lever jo under krigens tegn, Gud give, den ikke må nå ind over vore grænser, men vi ved jo ikke idag, hvad der skal ske i morgen. Jeg synes, det måtte være umuligt, at dtte længe kunde vare ved, man skulde ikke tro, det var muligt at holde disse millionhære på benene i længere tid. Jeg har snart ikke lyst til længere at læse bladene, man kan næsten ikke stole på noget af det, der står. Det er gærne så, at begge parter regner sig sejren til, og hvem skal man så tro. Esters mand er indkaldt. og det er strængt for hende, men det er som et lille lysglimt, at han er erklæret for ukampdygtig og derfor ikke afsendt til hæren. han har i længere tid haft dårligt ben, og nu kommer det ham til gode. Han er for tiden i Flensborg og uddanner rekrutter, og så længe, han er der, er han ikke længere borte, end at Ester kan komme og se til ham. Men at det er strængt for hende, det kan vi alle sætte os ind i. Jep Fink har fem brødre, der er med, og der sidder så kone og børn hjemme og ved ikke, om de skal se dem igen. En aften om ugen samles vi til aftensang i kirken, det er så godt at sidde deroppe og lade hvile falde på sig efter døgnets strid. Vi oplever jo meget i disse tider, mange teorier falder magtesløse til jorden for livets virkelighed; flere af de unge var inde på den tankegang, at der ikke kunde blive krig mere; Ivar Bentsen stod en dag og sagde, at det var en umulighed, der kunde blive krig, der vilde øjeblikkelig blive erklæret generalstrejke over hele Evropa, og så var krigen umulig. Men se nu, hvordan det gik, socialdemokraterne går nu gladelig med både i Tyskland og frankrig, og alle de store ord falder magtesløse til jorden. Jeg tænker i denne tid så meget på Jonas Lies sang: "Midt i en jærntid, som ikkun tror en magt, som våbnene vinder, Du ligger rolig, Du høje Nord, i åndens sollys og skinner. Din storhed er ej guld og pragt, og ej kanoners torden, Du er en stille verdensmagt for hjærtets sag på jorden." Gud give, det var så vel, at Norden svarede til, Havd Jonas Lie synger, at få sejren fordi det troede gennem tidernes tåger. Det er måske det kald, Norden har fået, men så kommer det jo an på, om det følger kaldet og kender sin besøgelsestid. Gud give det!

I gar var jeg nede for at se til Marie Junker, hun var ikke helt klar, men hun kendte mig straks, da hun hørte min stemme, og jeg kunde se at det led mod enden, og i morges kl. 8 fik hun så lov at rejse hjem. Jeg er glad, at jeg i går fik sagt hende det sidste farvel, hun trængte til at slippe, hun var færdig med livet her på jorden. Jeg har i 14 dage været nede hos Maren Bukh, hun har været så meget syg, og lægentroede det blev døden, men hun er nu bedre, og det kan være hun kommer over det. Jeg lærte Maren Bukh at kende fra en ny side, den tid jeg var hos hende. Vi har altid syntes, at M.B. var sær og gik meget op i det smålige, men det var kun det ydre menneske, når man kom ind til kærnen, fandt man et helt andet menneske, et menneske med en stærk uskrømtet tro og en retfærdighedssands, som jeg ikke havde ventet at finde der. Det var ligesom den ydre ham faldt af, og jeg så, hvad der boede inderts inde, og det var godt.

Nu må jeg nok snart holde op, kære Sanne, der var mere at skrive om, men det må være til en anden gang. Hils nu Din mand og alle Dine søde børn, og hils hjemme "á Húsum" Hils også Din broder Kristian og hans kone, når Du ser dem. Og lev så vel, og Gud i vold! De kærligste hilsener til Dig fra Din gamle
Bette faster.

Hils Thurid, når Du ser hende.

Fra Amerika har jeg hørt noget og heller ikke fra Hans, men jeg venter og håber.

Kære Sanne!

Nu er det snart posten afgår til jul, efter fartplanen skulde det være d.1ste Debr., men da "Tjaldur" nok ikke er kommet endnu, varer det måske lidt længere, inden det skal afsted igen. Det er dog bedst at begynde i tide at få lidt skrevet for ikke at komme bagefter. Det er længe siden jeg har hørt noget fra Dig, jeg håber Du og alle Dine har det godt, og at det går godt med Eders skole. Vi lever i en ond tid, kære Sanne, og kun Gud ved, hvad enden skal blive på denne skrækkelige krig, vi må kun håbe og bede, at Danmark må få lov at gå fri, enten vi så har fortjent det eller ej, som vores præst sagde i Søndags. Bliver vi fri, er det kun ved Guds nådige hjælp og ikke ved hvad mennesker kan udrette. Sådanne tider lærer en ydmyghed. Jeg har oplevet, at der har været krig så længe jeg kan mindes, men ingen så grusom og forfærdelig som denne, og det se ud til, at der er langt til enden. Får I fødevarer derop til nogenlunde overkommelige priser, alting stiger jo i pris fra dag til dag. Her på skolen har de begyndt at blande kartofler i melet til brød, og jeg synes, det er dejligt brød. Der skal en del kartofler til to dele grahamsmel, der kommer gær i, og det skal æltes med mælk. Men det kan godt være, at der kan bruges andet mel; kartoflerne koges og pilles og æltes sammen med melet. Det bliver ikke så lidt billigere end brød ene af mel, sige de. Kartofler er der nok af her i landet, og de er endnu ikke blevne så dyre som f.ex i Sverrig, der koster 1 tr. kartofler 17 kr., det fortalte Julie Sams, hun har været i Stokholm og besøgt sin søster Sigrun.

Endelig har jeg hilst på Johanne Petersen, hun kom ind til mig en Søndag i efteråret, en datter af Ole Svendsen, der er sygeplejerske, var med hende; de havde været sammen på Fredericia sygehus, og nu havde J.P. indbudt hende hjem til sig en lille tid, da hun havde ferie, og så var de her til kirke en Søndag. J.P. bad mig hilse Dig mange [gange], hun vilde nu rejse til Amerika, og jeg antager, hun rejst; hun sagde, at hun nok kom til at rejse d.12te Nvbr. Hun har en broder derovre, han har været der i 5 år, og han vilde så gerne have hende derover. Først vilde hun til skolen i Des Moines og være der i 4 måneder, og så vilde hun tage sig en pige plads, til hun var kommen rigtig ind i sproget, så tænkte hun, at hun nok kunde komme til at arbejde som sygeplejerske. Signe Bentsen kom hjem fra Amerika i sommer, hun vil ikke derover igen. Hun er nu kommen ind på Tejlmans kursus for at uddanne sig i sygegymnastik og massage, og så venter hun at kunne finde sig en virksomhed på den måde herhjemme. Dagny er også i København, jeg tror, hun har plads derinde, hendes forlovelse blev jo hævet, det er anden gang, det er hændt hende, så det må være svært for hende, og nu er jo også hjemmet opløst, og fremmede er rykket ind i det gamle hus. Valborg er sygeplejerske på Bispebjerg hospital, og der har hun en god stilling; men underligt er det at opleve det, at Bentsens hjem ikke mere findes i Vallekilde. Der er så mange af de gamle, der nu er borte. Trine på Solbakken er her ikke mere, hendes datter Julie blev gift med en præst i Vestjylland nu i efteråret, og så får hendes moder nok sit hjem hos hende på sine gamle dage, og det er jo godt for hende hun har stridt og slidt nok i sine dage, så det er godt, hun kan få en fredelig alderdom.

Det er ikke så længe siden jeg hørte fra Hans, han var kommen til England fra Archangel, og var sluppen uden uheld over nordsøen, og fra England skulede de til Sydamerika efter korn til Danmark. han ventede, at de kom hjem igen til Danmark i Februar, hvis alt går godt, men vi tør ikke stole på noget i disse tider, alting er så utrygt, det er som om vi stadig var på gyngende grund. Fra Amerika har jeg også hørt for ikke længe siden, Andreas's ben var ikke lægt endnu, så han kan ikke få det kunstige ben, og det er en stræng tid for ham, nu er det et år siden han blev syg. Ellers har de det godt og har haft en god høst.

Jeg var en lille rejse inde i København i efteråret, men det var nok mere en jeg kunde tåle, jeg blev så syg, da jeg kom hjem igen, at jeg ikke troede, jeg gik det igennem, men jeg var nok ikke rejsefærdig endnu.

Jeg var med til vennemøde i Grundtvigs hus, da jeg var derinde, og det var jeg glad ved, særlig Bredsdorfs foredrag var så godt, og der var også flere andre, der havde noget godt at sige. Der var sådan en en god and over det hele. Jeg var også med til Johan Olsens begravelse, I har vel nok hørt deroppe, at han er død, han har jo være syg i flere år. Alt det, jeg var med til derinde, har vel været over mine kræfter, derfor blev jeg også syg, da jeg kom hjem, og det var en Guds lykke, at det ikke

kom over mig, mens jeg var derinde. Jeg sender dig årsskriftet som en lille julegave og lidt æbler til at fornøje børnene med.

Her på skolen går det godt, der er 128 elever, og det er flere end de havde ventet, der er vist flere af de små skoler, der må lukke i vinter af mange på tilgang, så vi må være glade ved besøget her. Povl Hansen er ikke så stærk mere, lægen har sagt at han må være meget forsigtig og ikke overanstrenges sig i nogen retning, der er noget i vejen med hans hjerte. Så ønsker jeg Eder en glædelig og velsignet jul og et godt nytår, kære Sanne! Gud være med Eder og bevare Eder i disse trange tider!

De kærligste hilsener til Eder alle fra Din

Bette faster

27/11 Tak for brevet, kære Sanne, det kom i går, og mit brev lå færdigt. Jeg er nødt til at sende den lille kasse i morgen ellers kan den ikke komme med Tjaldur d.1ste. Kærlig hilsen

Din Bette faster.